

ارتباط میان سبک‌های عشق و ویژگی‌های شخصیتی

حمزه عبدی* / محمود گلزاری**

چکیده

مقاله حاضر به بررسی رابطه عشق و شخصیت می‌پردازد. هدف از این بررسی شناخت هر چه بیشتر عشق و مهار آن است. برای عملیاتی کردن مسئله از آزمون سبک‌های عشق هنریک استفاده شده است. این آزمون براساس تحقیقات جان لی شکل گرفته است. او برای عشق، شش سبک را طراحی کرد. این سبک‌ها عبارت‌اند از سبک عشق پرشور، نمایشی، دوستانه، منطقی، وابسته و سواسی (رمانتیک) و ایثارگرانه که هر یک از زاویه‌ای به مسئله عشق پرداخته‌اند. برای بررسی شخصیت نیز از دو آزمون NEO و MMPI استفاده و با طرح همبستگی اسپیرمن رابطه آنها بررسی شد. فرضیه مقاله ارتباط عشق و شخصیت و همچنین ارتباط سبک‌های عشق با صفات و اختلالات خاص است. پس از تحلیل آماری، فرضیه اصلی یعنی رابطه عشق و شخصیت‌مکاندار و ابعاد آسیب‌شناسانه عشق وابسته و سواسی (عشق رمانتیک) آشکار گشت. کلید واژه‌ها: سبک‌های عشق پرشور، نمایشی، دوستی، منطقی، وابسته و سواسی، ایثارگرانه.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

عشق برای اکثر افراد موضوعی جذاب می‌باشد. اما تحقیقات روان‌شناختی، به ویژه در دهه‌های قبل، متناسب با جذابیت این موضوع نبوده است. اگرچه در دو سه دهه قبل و مخصوصاً در سال‌های اخیر توجه نسبتاً خوبی به این موضوع شده است، برخی از محققان به تعریف و طبقه‌بندی عشق پرداخته‌اند که از افرادی مانند اریک فروم، جان لی، استرنبرگ و هاتفیلد می‌توان نام برد. اما جالب توجه آن است که نسبت به اهمیت موضوع، تحقیقات زیادی درباره علت شناسی این پدیده صورت نگرفته است. استرنبرگ در مقدمه کتاب *داستان‌های عشق* می‌گوید: من اجزای عشق را کشف کردم، اما هنوز به علت عشق نپرداخته‌ام و لذا تحقیقات گسترده‌ای را شروع کردم تا به این مسئله مهم بپردازم. البته استرنبرگ در کتاب *داستان‌های عشق* با رویکرد شناختی و بررسی طرح واره‌های هر فرد در قالب یک داستان به علت عاشق شدن می‌پردازد، اما آن را تحقیقی ناقص می‌داند که باید کاستی‌های آن جبران شود. بسیاری از پژوهشگران دیگر نیز در جست‌وجوی پاسخ همین سؤال‌اند که چرا بعضی‌ها عاشق می‌شوند؟ آیا این به مسائل ارثی و ژنتیکی وابسته است؟ آیا سبک تربیتی در عاشق شدن و سبک عشق تأثیر دارد؟ آیا سطح عزت نفس می‌تواند در سبک عشق مؤثر واقع شود؟ در این میان مسئله مهم دیگر این است که رابطه عشق با سلامت روان چیست؟ آیا افراد عاشق از حیث سلامت روان دچار مشکل‌اند؟ آیا بین انواع عشق و بهزیستی ذهنی رابطه وجود دارد؟ بسیاری از سؤالات پژوهشی مشابه در این میان هست که باید به آنها پاسخ داده شود، و پرسش آخر اینکه آیا عشق با ویژگی‌های شخصیتی رابطه دارد یا خیر؟ آیا اختلالات شخصیتی می‌تواند در سبک عشق تأثیر داشته باشد؟ پاسخ به این پرسش‌ها می‌تواند پرده از اسرار عشق بردارد؛ البته در تحقیق حاضر بیشتر بر رابطه شخصیت و عشق تأکید می‌شود. اصولاً پرسش‌های مرتبط با شخصیت را به دو صورت می‌توان پیگیری کرد. ابتدا به صورت عادی رابطه سبک عشق را با یک پرسش‌نامه مثل پرسش‌نامه شخصیت کتل یا پنج عاملی بررسی کنیم. شیوه دیگر آن است که رابطه سبک‌های عشق را با یک پرسش‌نامه شخصیت که ابعاد آسیب‌شناسانه شخصیت را ارزیابی می‌نمایند مقایسه کنیم تا در صورت وجود آسیب روانی آن نیز در کانون ارزیابی قرار گیرد. لذا برای پاسخ‌گویی کامل به این پرسش تحقیق حاضر طراحی شده است. به همین دلیل در تحقیق حاضر از هر دو روش و از دو تست MMPI و NEO استفاده شده است.

ضرورت این تحقیق، و جوانه‌های فکر نخستین آن در اتاق درمان و مشاوره زده شد؛ زیرا بسیاری خواسته یا ناخواسته درگیر چنین علاقه‌هایی می‌شوند که رهایی از آن برای آنها به آسانی میسر نیست و در بسیاری از اوقات آسیب‌های سنگینی را به خود و خانواده‌شان وارد می‌نمایند. چه بسیار دانشجویانی که درگیر روابط عاشقانه شده و از ادامه تحصیل بازمانده‌اند و چه بسیار زنان و مردان متأهل که در دام عشق گرفتار شده‌اند و زندگی خانوادگی آنها دچار آسیب جدی شده است. لذا این افراد اگر متوجه شوند که رابطه آنها یک رابطه پاتولوژیک است برای خلاص شدن از آن یا از بین بردن آثار تخریبی شکست‌های ناشی از آن به مراکز مشاوره مراجعه می‌کنند و طالب درمان خواهند بود.

این اطلاعات در آموزش‌های بهداشت روان، آموزش مهارت‌های ارتباطی و مهارت‌های مقابله‌ای نیز می‌تواند مفید باشد. اگر دانشجویان یک دانشگاه در بدو ورود به دانشگاه، از حیث شخصیتی طبقه‌بندی، و شخصیت‌هایی که زمینه مشکلات ارتباطی دارند شناسایی شوند، سپس آموزش‌های لازم برای ارتباط بین‌فردی مؤثر و صحیح به آنها داده شود و مشکلات احتمالی آنها در این دوره‌های آموزشی گوشزد گردد، بسیاری از مشکلات این گروه‌های هدف مرتفع خواهد شد. چنان‌که تحقیقات بسیاری آموزش‌های از این دست را مفید می‌دانند. البته تحقیق حاضر تنها به رابطه سبک‌های عشق و شخصیت می‌پردازد. موارد بالا تنها به این دلیل ذکر شد تا گستره این مسئله و ضروری بودن آن آشکار گردد.

رویکرد تاریخی به پژوهش‌های عشق

برای آشکار شدن پدیده عشق بهتر است دیدگاه برخی از دانشمندان اثرگذار را با نظم تاریخی بیاوریم تا هم به پیشینه عشق و هم در میان تحقیقات آنها به مفهوم عشق و علل پیدایی آن اشاره کرده باشیم.

رابین

به گفته رابین (۱۹۷۰) با وجود اینکه عشق جز عمیق‌ترین و با معناترین احساسات به شمار می‌رود، روان‌شناسان اجتماعی عملاً هیچ توجهی به آن نکرده‌اند. او مقیاسی ساخت با دو نوع اندازه‌گیری: یکی در مورد پیوند و ارتباط دگرگونی در مورد عشق. عامل پیوند شامل مواردی مثل جذابیت، دیدگاه خوب، احترام و دوستی است و عشق شامل عواملی مثل اظهار وابستگی به معشوق، اظهار انحصارطلبی و مسئولیت در برابر او، اظهار علاقه و میل به

بودن با او. در میان این عوامل، عامل جنسی یا جذابیت جنسی به چشم نمی‌خورد. عشق به عنوان یک نگرش به همراه عناصر رفتاری، شناختی و هیجانی توصیف شده است. البته کار رابین به عنوان یکی از تلاش‌های سرسختانه برای اندازه‌گیری تجربی عشق به شمار می‌رود. تحقیقات او به جای عشق شهوانی به عشق رمانتیک متمرکز شده است و تمرکز بر حالت غیر جنسی حکایت از آن دارد که این تحقیق از این حیث با تحقیقات کنونی مغایرت دارد.^۴

رابرت استرنبرگ

استرنبرگ (۱۹۸۸) گفت که برای تجربه عشق کامل یعنی عشقی که تمام اوصاف عشق را در بر داشته باشد - عشق باید دارای سه مؤلفه باشد؛ یعنی صمیمیت، تعهد و شهوت. «صمیمیت» جزء عاطفی است و شامل احساس نزدیکی و اشتراک احساسات است. «شور، هیجان و شهوت» جزئی انگیزشی و شامل جاذبه جنسی و احساس شاعرانه «عاشق بودن» است. «تعهد» جزء شناختی و بازتابی است و از نیت شخص خبر می‌دهد که از رابطه پایدار حکایت دارد.^۵

او معتقد بود که اگر تعادل این سه عامل به هم بخورد مفهوم جدیدی از عشق شکل می‌گیرد که با مفهوم عشق کامل تفاوت دارد. مثلاً اگر فردی نسبت به فرد دیگر فقط احساس صمیمیت داشته باشد، اینجا بین دو نفر تنها رابطه دوستی به وجود خواهد آمد و اگر تنها شور، هیجان و شهوت باشد، عشق خیابانیشکل می‌گیرد. اگر شور، هیجان و شهوت صمیمیت باشد و تعهد نباشد، در آن صورت شاهد عشق رمانتیک هستیم و اگر رابطه صمیمیت و تعهد بالا و شور و هیجان ضعیف باشد، در آن صورت عشق مشفقانه شکل گرفته است.

اریک فروم

اریک فروم جزء اولین کسانی است که در روان‌شناسی در باب عشق مطالبی نوشته‌اند. اما با وجود اهمیت و شهرت او، علمی نبودن و نداشتن پشتوانه پژوهشی یکی از انتقادات وارد بر اوست. البته به دلیل جایگاه و شهرت فروم در روان‌شناسی نمی‌توان دیدگاه‌های او را کاملاً نادیده انگاشت.^۶

جان لی

جان لی در دهه ۱۹۷۰ با اجرای تحقیقاتی در پی این بود که مردم چگونه عشق را با همه گونه‌هایی که دارد تجربه می‌کنند. او قصد داشت با این کار از جریان عشق در غرب افسانه‌زدایی کند. لی سبک‌های عشق را به رنگ تشبیه کرد. طیف گسترده‌ای، از رنگ‌های اصلی تا رنگ‌های ثانوی را تشکیل می‌دهند، رنگ‌های ثانوی از ترکیب رنگ‌های اولی تشکیل می‌شود. شبیه به همین مسئله در عشق نیز هست. عشق به دو طیف اولی و ثانوی تقسیم می‌شود. سبک‌های عشق اولی عبارت‌اند از:

- عشق پرشور: جذابیت بدنی و عاطفی شدید؛

- عشق نمایشی: نمایش عشق را بازی کردن؛

- عشق دوستانه: عشق مبتنی بر دوستی.

عشق‌های ثانوی که از ترکیب این سه عشق اولی تشکیل شده است به سه نوع تقسیم می‌شوند:

۱. عشق منطقی: ترکیبی از سبک عشق نمایشی و سبک عشق دوستانه است. این افراد ارزیابی معقول انجام می‌دهند؛ مثل اینکه صفاتی را که یک ازدواج خوب به آن احتیاج دارد مطالبه می‌کنند و معشوق خود را مطابق معیارهایشان.

۲. عشق وابسته و سواسی: ترکیبی از سبک عشق پرشور و سبک عشق نمایشی است و مستلزم انحصار، سواس، اضطراب و رفتارهای پرشور است.

مسائل جنسی بیمه این عشق است. آنها اغلب مضطرب یا ناایمن هستند و می‌توانند به صورت افراطی حسود باشند. عاشقان وابسته و سواسی به خوبی به درمان پاسخ می‌دهند و اغلب از این سبک رهایی پیدا می‌کنند.

از ویژگی‌های عشق وابسته و سواسی، سختی کشیدن، حسادت، سواس و سیری ناپذیری است. آنها اغلب عزت نفس پایین دارند و اهمیت زیادی به روابطشان می‌دهند. آنها در رابطه با معشوقشان از صفات ملکی و صفات تفضیلی استفاده می‌کنند، احساس می‌کنند که آنها به معشوقشان احتیاج دارند. آنان معشوقشان را اغلب به شیوه‌ای اتفاقی پیدا می‌کنند. این سبک از عشق از رایج‌ترین سبک‌های عشق است که معمولاً در نوجوانی و اوایل بزرگسالی بیشترین بسامد را دارد و تقریباً می‌توان گفت معادل همان عشق‌های آتشین

دوران جوانی است که در دانشگاه‌ها، مدارس و در کل سطح جامعه شاهد آن هستیم و مقاله حاضر نیز عمدتاً به همین نوع از عشق نظر دارد. لذا نباید با سبک‌های دیگر دوستی‌ها خلط شود.

۳. **عشق ایثارگرانه:** ترکیبی از سبک عشق پرشور و سبک عشق دوستانه می‌باشد که معمولاً بشر دوستانه، رفاقتی و البته شدید است. لی یاد آوری کرد که این نوع عشق با ایدئولوژی مسیحی هم آهنگ است، اما در جوامع سکولار امروز غربی بسیار نادر است؛ با وجود این ممکن است در جوامع دیگر یافت شود.

عشق ایثارگرانه، قربانی و محاصره کردن تمام عیار خود است. عشاق ایثارگر، اغلب، گرایش‌های معنوی‌دارند. عاشقان ایثارگر، معشوقشان را به عنوان قدیس مشاهده و آرزو می‌کنند که در خدمتشان باشند. عاشقان ایثارگر سرانجام می‌توانند به این احساس برسند که از آنان سوء استفاده شده است. حالت پیشرفته عشق ایثارگرانه در بخشندگی آن است.^۷

سوزان هندریک و کلاید هندریک

هندریک و هندریک (۱۹۸۶ و ۱۹۹۰) با ساختن مقیاس نگرش سنج عشق کوشیدند مفاهیمی را که لی درباره عشق گفته عملیاتی کنند. از مقیاس آنها به طور گسترده در تحقیقات عشق استفاده شد؛ اما آنها هیچ توجیه نظری گسترده‌ای برای مقیاس خود انجام ندادند. آنان متذکر شدند که بیشتر این کار، بر اساس نظریه جان لی به سامان رسیده است تا اینکه مستقلاً خود آنها یک مقیاس ایجاد کنند. آنها معتقدند کارشان به یک تحقیق علمی و جامع نیاز دارد.

سبک‌های عشق ممکن است تغییر کند، همان‌طور که روابط تحول پیدا می‌کند؛ مثلاً با نزدیک شدن به آخر عمر سبک‌های عشق از سبک عشق پرشور به سوی سبک‌های عشق دوستانه و منطقی حرکت می‌کند.^۸

نظریه‌های عشق

هندریک در ذیل عنوان «مدل‌هایی برای توضیح عشق»، به دو عنوان «روان‌شناختی / اجتماعی» و «زیستی / طبیعی» اشاره می‌کند. رویکردهای طبیعت‌گرایانه در بدن، هیجان و میراث تکاملی ما ریشه دارد؛ به ویژه به عنوان تکامل مرتبط با مسائل جنسی. در

رویکردهای اجتماع‌پروان‌شناختی، مفاهیمی مانند شناخت، انگیزه‌های اجتماعی، تعامل، ارتباط و طبقه‌بندی‌های مختلف عشق وجود دارد.

هندریک، رویکردهای «زیستی / طبیعی» را شامل رویکرد «عشق شهوانی مشفقانه» (هاتفیلد)، «فرایندهای دل‌بستگی» (بالبی و... وهازان و شیور) و «نظریه تحول عشق» (دیدگاه طبقه‌بندی زیستی طبیعی) و رویکردهای «روان‌شناختی / اجتماعی» را شامل رویکرد الگویی، توسعه خود، مثلث عشق و سبک‌های عشق می‌داند.

اما آرون بدون هر گونه تفصیلی، نظریه‌های عشق را به سه دسته تقسیم می‌کند: یکی روان تحلیل‌گری بر اساس دیدگاه‌های پیروان فروید است؛ دیگری عبارت است از بخشی از نظریه‌های یادگیر بر اساس دیدگاه‌های هرلد کلی و جان تیبوت؛ سوم متأثر از مدل‌های گسترش خود که آرون و آرون طرح کرده‌اند. تئوری‌ها را با رویکرد آرون پیش می‌بریم.

الف. نظریه‌های روان تحلیل‌گری

این نظریه پردازان به صورت سنتی بر انگیزه‌های ناهشیار تأکید می‌کنند. فرد برای تکرار روابط دوران کودکی با والدینش می‌خواهد با فردی که صفات ایدآلش را دارد (گمان یا فرافکنی می‌کند) ارتباط برقرار نماید. بعد از اینکه معشوق را واقعاً دید، منجر به یک رهایی احتمالی می‌شود.

ب. نظریه‌های یادگیری اجتماعی

نظریه‌های یادگیری اجتماعی در مورد عشق، نظریه وابستگی متقابل می‌باشد که کلی و تیبوت در سال ۱۹۷۸ پدید آوردند. در این الگو جذابیت برای ارتباط با یک دوست یا در نهایت عشق به این دوستانه عنوان موقعیتی توصیف می‌شود که در این موقعیت افراد یک رابطه را به عنوان پیامد مثبت دریافت می‌کنند. این عمل در ارتباط با انتظارات ارتباطی پایه‌ای است. در ابعاد دیگر این مدل، عشق، به عنوان اشاره به موقعیتی درک می‌شود که در آن موقعیت یک دگرگونی انگیزشی که از رفتار بر اساس پایه‌های علاقه به خود (فوری) نشئت گرفته و به رفتار بر اساس بنیان‌های توجه گسترده تبدیل می‌شود که این توجه گسترده شامل دوستو ارتباط نیز می‌شود. بنابراین، عشق، مستلزم آمادگی برای بیرونی سازی حتی فداکاری برای فایده رساندن به دیگران می‌باشد.

ج. نظریه توسعه خود

الگوی توسعه خود را آرون ارائه کرده است. این الگو این گونه فرض می‌کند که مردم برای توسعه خود، انگیزه دارند. توسعه خود، شامل متغیرهایی مانند دیدگاه‌ها، توانایی‌ها و هویتی است که در اختیار «خود» قرار داده می‌شود. یکی از شیوه‌هایی که برای تحقق این امر انجام می‌دهند، استفاده از «روابط نزدیک» است؛ زیرا در این روابط هر فرد، دیگران (یعنی، دیدگاه‌ها، توانایی‌ها و هویتشان) را تا حدی آن‌طور که هست، جزئی از این «خود» درک می‌کند. به ویژه در مورد عشق گفته می‌شود که عشق توصیف موقعیتی است که در آن، عاشق سطح بالایی از توسعه بالقوه را که در دسترس است و از ارتباط با فرد دیگری نشئت گرفته، ادراک می‌کند. اگر اندازه توسعه یا توسعه بالقوه ادراک شده خیلی بالا باشد، تجربه عشق شدیدتر می‌شود. (مثل هنگامی که فرد وارد یک رابطه جدید می‌شود).^۹

روش تحقیق

با توجه به شرایط و اهداف تحقیق روش تحقیق انتخابی روش همبستگی انتخاب شد و برای محاسبه همبستگی از ضریب همبستگی اسپیرمنو برای تحلیل داده از برنامه رایانه‌ای SPSS استفاده شد.

جامعه آماری ما تمام دانشجویان دانشکده روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی و دانشجویان دانشکده علوم حدیث شهر ری هستند که از میان آنها افراد به صورت تصادفی انتخاب شدند و آزمون‌ها به اجرا درآمد. از این میان ۱۴۰ آزمون به شیوه صحیح اجرا و به سرانجام رسید و متأسفانه به دلیل حساسیت گزینه‌های تست عشق بسیاری از آزمودنی‌ها از پاسخ به آن امتناع کردند.

ابزار پژوهش

برای اجرای این تحقیق از سه پرسشنامه استفاده شد. این پرسشنامه‌ها عبارت بودند از پرسشنامه شخصیتی NEO (۶۰ آیتمی)، پرسشنامه شخصیتی MMPI هفتاد و یک آیتمی، و پرسشنامه نگرش سنج سبک‌های عشق. LAS این سه پرسشنامه به این جهت انتخاب شد که اولاً بهترین‌ها در نوع خود هستند، یعنی برای ارزیابی عشق یکی از معتبرترین پرسشنامه‌ها پرسشنامه سبک‌های عشق هندریک است، و در مورد شخصیت و آسیب‌شناسی دو تست

نخست از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند. در ذیل، توضیحات مبسوطی برای هر کدام خواهد آمد.

پرسشنامه NEO

این پرسشنامه پنج عامل مهم شخصیتی را که هر عامل شش صفت در زیر مجموعه خود دارد ارزیابی در مجموع سی صفت را بازشناسی می‌کند. این پنج عامل بزرگ عبارت‌اند از: روان‌رنجوری، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، توافق‌ورزی و وجدان‌گرایی.^{۱۰}

آزمون NEO-FFI

کاستا و مک‌گری (۱۹۹۲) علاوه بر آزمون کامل، آزمون خلاصه شده‌ای نیز تدوین کردند که در راستای استفاده بیشتر و بهینه‌تر از تست شخصیت خودشان است. این کار برای آزمودنی‌هایی که وقت زیادی ندارند یا برای زمانی که اطلاعات کلی نیاز داریم مفید است. این تست را NEO-FFI نامیدند. این تست ۶۰ آیتم دارد و پنج صفت اصلی را می‌سنجد. برای اجرای این تست باید افراد بالای هفده سال داشته باشند. در این فرم برای هر عامل ۱۲ آیتم طراحی شده است و هر آیتم بر حسب پاسخی که دریافت می‌کند از ۰ تا ۴ نمره گذاری شده است. ضریب پایایی ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ به ترتیب عوامل C, A, O, E, N به دست آمده است.^{۱۱}

پرسشنامه MMPI^{۱۲}

آزمون MMPI را نخستین بار در سال ۱۹۴۳ استارک‌هاتاوی و چارنلی مک‌کینلی که در بیمارستان‌های دانشگاه مینوسوتا مشغول کار بودند، برای ارزیابی‌های تشخیصی طراحی کردند. این پرسش‌نامه دو نوع ویژگی را بررسی می‌کند: ویژگی‌های بالینی و اعتباری. مقیاس‌های بالینی اختلالات بالینی فرد را در کانون بررسی قرار می‌دهد، اما مقیاس‌های اعتباری، اعتبار پاسخ‌های آزمودنی را ارزیابی می‌کند.

مقیاس بالینی: خود بیمارپنداری، افسردگی، هیستری، انحراف روانی اجتماعی، مردانگی - زنانگی، پارانویا، ضعف روانی، اسکیزوفرنیا، هیپومانیا، درونگرایی اجتماعی.^{۱۳}

اجرای تست MMPI هم به صورت انفرادی و هم به صورت گروهی ممکن است. این مطلب را به نقل از باچر آورده است. باچر یکی از پژوهشگران سرشناس MMPI است. که

از دهه هفتاد تا کنون ده‌ها کتاب و مقاله در نشریات معتبر نوشته است. اکثر کسانی که در مورد این آزمون تحقیق کرده‌اند، بسیاری از مطالب خود را به تحقیقات باجر نسبت داده و تحقیقات او را مرجع قرار داده‌اند.^{۱۴}

پرسشنامه LAS

پرسشنامه LAS را هندریک ساخته است، این پرسشنامه شش نوع سبک ارتباط عاشقانه را ارزیابی می‌کند. از قوت‌های این پرسشنامه آن است که نگرش سنج است و حتی در مورد کسانی که هرگز رابطه عاشقانه نداشته‌اند نیز قابل اجراست. هندریک این شش سبک را از جان لی وام گرفت و خود آنها هیچ تلاش نظری مستقلی برای دستیابی به این شش سازه انجام ندادند. و پرسشنامه خود را با تکیه بر کارهای لی طراحی نمودند.

اعتبار و روایی

تحقیقات زیادی در اعتبار و روایی این تست صورت گرفته است و استقبال روز افزون از آن در سرتاسر دنیا نیز حاکی از این مطلب است. کنماسا (۲۰۰۴) در تحقیقی روایی تست لی را در ژاپن نشان داده است.

هندریک نیز در تحقیقی ارتباط بین LAS را با تست‌های دیگری که در رابطه با عشق هست مورد سنجش قرار داد و همسانی آنها را مورد تایید قرار داد.^{۱۵}

۳ - ۶ - روش تجزیه و تحلیل

برای مقایسه این تست‌ها دو نوع مقایسه در نظر گرفته شده است:

۱. بررسی همبستگی بین انواع سبک عشق و عوامل پنج‌گانه شخصیت NEO و ۸ اختلال بالینی MMPI که از همبستگی پیرسون استفاده شد.
۲. آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین نمره‌های انواع سبک عشق در زنان و مردان است. با استفاده از این آزمون تفاوت میانگین‌های معنادار را استخراج می‌کنیم.

یافته‌های تحقیق

مقایسه سبک‌های عشق مردان و زنان

آیا الگوی عشق زنانه و مردانه باهم تفاوت دارند یا خیر؟ تحقیق حاضر نشان می‌دهد که مردان و زنان تنها در دو مؤلفه عشق نمایشی و عشق ایثارگرانه باهم تفاوت دارند و در هر دو عشق مردان میانگین بالاتری دارند. برای مقایسه سبک‌های عشق بین زنان و مردان از

آزمون t مستقل استفاده شد.

در سبک عشق‌نمایشی، همان‌طور که در جدول ۲ نشان داده شده است، نمره $t = 2/231$ می‌باشد. آلفای مشاهده شده $0/023$ است که در سطح $0/05$ معنادار است. اختلاف بین دو میانگین $1/45$ و انحراف استاندارد میانگین $0/67$ است.

در سبک عشق ایثارگرانه نمره t ، به دست آمده $2/22$ است. آلفای مشاهده شده $0/029$ است که در سطح $0/05$ معنادار است. اختلاف بین دو میانگین $2/39$ و انحراف استاندارد خطای میانگین $1/7$ است.

پس در هر دو سبک عشق یعنی نمایشی و ایثارگرانه، میانگین مردان به صورت معناداری بالاتر از زنان است.

در عشق نمایشی فرد وانمود می‌کند که معشوقش را دوست دارد، اما معمولاً انگیزه‌های دیگری مانند انگیزه‌های جنسی یا مالی در کار است و حتی گاهی این افراد برای رسیدن به اهداف خود با چندین معشوقه یا معشوق ارتباط دارند و در صورت لزوم این ارتباطات را مخفی نگه می‌دارند.

جدول ۱: مقایسه آماری سبک‌های عشق مردان و زنان (سبک عشق نمایشی و سبک عشق ایثارگرانه)

متغیر	جنس	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
سبک عشق نمایشی	مرد	۳۸	۲۰/۲۸۹۵	۳/۰۵۷۱۸	۰/۴۹۶
	زن	۸۸	۱۸/۸۲۹۵	۳/۶۳۰۰۸	۰/۳۸۷
سبک عشق ایثارگرانه	مرد	۴۱	۲۵/۶۸۲۹	۵/۵۹۶۶	۰/۸۷۴۰۴
	زن	۹۱	۲۳/۲۸۵۷	۶/۰۲۶۴	۰/۶۳۱۷۴

جدول ۲: مقایسه سبک‌های عشق مردان و زنان

متغیر	جنس	t	انحراف استاندارد خطای میانگین	معنادار (α)
سبک عشق نمایشی	مرد	۲/۱۶۸	۰/۶۷۳۳۸	۰/۰۳۲
	زن	۲/۳۲۱	۰/۶۲۹۰۵	۰/۰۲۳
سبک عشق ایثارگرانه	مرد	۲/۱۶۱	۱/۱۰۹۲۸	۰/۰۳۳
	زن	۲/۲۲۳	۱/۰۷۸۴۴	۰/۰۲۹

بر اساس فرضیه‌های دوگانه خود که در دل خود چندین فرضیه جزئی‌تر را دارد تحلیل می‌شود. ابتدا دو فرضیه کلی را مطرح می‌کنیم
فرضیه اول: بین عشق و شخصیت رابطه همبستگی وجود دارد؛

فرضیه دوم: بین سبک‌های عشق و عوامل شخصیت رابطه همبستگی وجود دارد.

فرض همبستگی شش سبک عشق با عوامل و اختلالات شخصیت که در تحقیق حاضر از دو تست NEO و MMPI استفاده شده است، به دوازده فرضیه کوچک‌تر تقسیم می‌شود. چنان‌که بیان شد، نخستین پرسش کلی و مهمی که طرح شد این بود که آیا اساساً بین عشق و شخصیت رابطه وجود دارد؟ این پرسش کلی‌ترین پرسش تحقیق حاضر است که پاسخ آن در مورد تست شخصیت نئو مثبت است. تحقیقاتی که با نرم افزار SPSS صورت گرفته بیانگر همبستگی مثبت بین نمره کلی شخصیت (NEO) و نمره کلی عشق (LAS) می‌باشد. همبستگی آنها با $0/320$ (با ضریب خطای $0/01$) معنادار است. البته بین نمره کلی MMPI با نمره کلی LAS همبستگی معناداری یافت نشد و تنها یک همبستگی $0/144$ بدست آمد که معنادار نیست.

قبل از گزارش تحقیقات و جداول مربوط، یادآور می‌کنیم که آزمون شخصیتی NEO از پنج عامل اصلی تشکیل می‌شود. این پنج عامل در بالای جدول‌ها ذکر شده است و آزمون MMPI در آزمون خلاصه شده ۷۱ سؤالی از هشت اختلال بحث می‌کند که در دومین جدول به آن اشاره شده است.

نخستین همبستگی که مورد ارزیابی قرار می‌گیرد رابطه سبک عشق پرشور با NEO و MMPI است. (بارزترین ویژگی این سبک از عشق، جذابیت بدنی و عاطفی شدید می‌باشد).

در (جدول ۳) نشان داده شده است که تنها بین وجدان‌گرایی و عشق پرشور رابطه معنادار $0/258$ با ضریب خطای $0/01$ وجود دارد. و در بقیه جداول نمره معناداری مشاهده نمی‌شود.

جدول ۳: همبستگی بین تست شخصیت NEO و سبک‌های نشگانة عشق

متغیر	روان رنجوری	کشودگی به تجربه	برون‌گرایی	توافق‌گرایی	وجدان‌گرایی
سبک عشق پرشور	$-0/057$	$0/020$	$0/115$	$0/04$	$0/258$ $\alpha = 0/003$
سبک عشق نمایشی	$0/047$	$0/87$	$0/037$	$-0/186$ $\alpha = 0/04$	$0/121$
سبک عشق دوستی	$\alpha = 0/021 - 0/021$	$-0/035$	$0/226$ $\alpha = 0/012$	$-0/117$	$0/289$ $\alpha = 0/001$
سبک عشق منطقی	$0/037$	$0/038$	$0/148$	$0/247$ $\alpha = 0/005$	$0/246$ $\alpha = 0/005$
سبک عشق	$0/0329$	$-0/165$	$0/153$	$-0/209$	$-0/006$

	$\alpha = 0/003$			$\alpha = 0/003$	وابسته و سواسی
-0/147	-0/09	0/06	-0/092	0/215 0/000	سبک عشق ایثارگرانه

جدول ۴: همبستگی بین تست شخصیت MMPI و دو سبک از سبک‌های ششگانه

متغیر	Hs (هیپوکندریا)	D (افسردگی)	Hy (هستریا)	Pd (ضداجتماعی)	Pa (پارانویا)	Pt (سایکاستنی)	Sc (اسکیزوفرنیا)	Ma (مانیا،شیدایی)
سبک عشق وابسته و سواسی	0/165	0/179	0/039	0/244 $\alpha = 0/007$	0/292 $\alpha = 0/001$	0/426 $\alpha = 0/000$	0/381 $\alpha = 0/000$	0/350 $\alpha = 0/000$
سبک عشق ایثارگرانه	0/108	0/077	0/046	0/098	0/174	0/196 $\alpha = 0/033$	0/196 $\alpha = 0/033$	0/236 $\alpha = 0/003$

دومین همبستگی که ارزیابی می‌شود، رابطه سبک عشق نمایشی با عوامل NEO می‌باشد. (بارزترین ویژگی این سبک از عشق، نمایش آن می‌باشد).

در این بخش تنها یک همبستگی معنادار نشان داده می‌شود و این رابطه معنادار 0/186 - با ضریب خطای 0/05 بین عامل توافق‌گرایی و سبک عشق نمایشی است؛ یعنی افرادی که این سبک عشق را دارند، در ویژگی توافق، به ویژه مخصوصاً در دراز مدت، مشکل دارند و رابطه 0/186 - از این مسئله حکایت دارد.

(جدول ۳): جدول همبستگی بین تست شخصیت و سبک عشق نمایشی

سومین همبستگی که ارزیابی می‌شود رابطه سبک عشق دوستانه با NEO است. (بارزترین ویژگی این سبک از عشق، دوستانه بودن آن می‌باشد).

نکته در خور توجه در جدول ۳ آن است که سبک عشق دوستانه در سه ویژگی با عوامل شخصیت همبستگی دارد. نخستین مورد آن رابطه معنادار اما معکوس 0/210 - بین این سبک از عشق با روان‌رنجوری در سطح 0/01 است و مورد دوم رابطه معنادار 0/226 - بین این سبک از عشق با برون‌گرایی در سطح 0/05 می‌باشد که هر دوی آنها حائز اهمیت است. اما سومین همبستگی که مثبت است، بین وجدان‌گرایی و سبک عشق دوستانه می‌باشد، این رابطه 0/289 در سطح 0/01 است و این هر سه رابطه حرف‌های جالبی را در دل خود دارند که در فصل پنجم به آنها اشاره خواهد شد.

چهارمین همبستگی که ارزیابی می‌شود، رابطه سبک عشق منطقی با NEO و MMPI است. (بارزترین ویژگی این سبک از عشق ارزیابی عاقلانه و منطقی در آن می‌باشد).

با توجه به جدول (۳) دو همبستگی مثبت بین عشق منطقی و توافق‌گرایی و وجدان‌گرایی قابل رؤیت است. همبستگی توافق‌گرایی ۰/۲۴۶ در سطح ۰/۰۱ و همبستگی وجدان‌گرایی ۰/۲۴۷ در سطح ۰/۰۱ می‌باشد.

پنجمین همبستگی مورد ارزیابی، رابطه سبک عشقوابسته و سواسی با NEO و MMPI است. (این سبک از عشق را عشق رمانتیک نیز می‌گویند که از ویژگی‌های آن، انحصار طلبی، وسواس، اضطراب، و رفتارهای پرشور است). با توجه به جدول (۳) دو همبستگی مثبت و منفی بین عشق وابسته و سواسی و روان‌رنجوری و توافق‌گرایی دیده می‌شود. اندازه این رابطه‌ها از این قرار است: رابطه عشق وابسته و سواسی و عامل روان‌رنجوری ۰/۳۹۲ در سطح خطای ۰/۰۱ می‌باشد و رابطه همبستگی عشق وابسته و سواسی و عامل توافق‌گرایی که رابطه‌ای معکوس است، برابر با ۰/۲۰۹ - در سطح معناداری ۰/۰۵ می‌باشد. در سطح صفات آسیب‌شناسانه فراوانی بالابیدارد و این همان سؤال نقطه عزیمت این رساله بود و با شواهد بالینی همخوانی دارد.

از نکات جالب توجه این است که چهار سبک نخست عشق با هیچ‌یک از اختلالات موجود در تست MMPI همبستگی نشان ندادند و تنها دو سبک از سبک‌های عشق یعنی سبک عشق وابسته و سواسی (Mania) و سبک عشق ایثارگرانه (Agape) با برخی از اختلالات MMPI همبستگی نشان می‌دهد که اکنون به جزئیات آنها اشاره می‌شود:

رابطه همبستگی بین (مانیا) و عشق وابسته و سواسی ۰/۳۵۰ و در سطح ۰/۰۱ است.
 رابطه همبستگی بین (اسکیزوفرنیا) و عشق وابسته و سواسی ۰/۳۸۱ و در سطح ۰/۰۱ است.
 رابطه همبستگی بین (سایکاستنی) و عشق وابسته و سواسی ۰/۴۲۶ و در سطح ۰/۰۱ می‌باشد.

رابطه همبستگی بین (پارانویا) و عشق وابسته و سواسی ۰/۲۹۲ و در سطح ۰/۰۱ است.
 رابطه همبستگی بین (سایکوپات) و عشق وابسته و سواسی ۰/۲۴۴ و در سطح ۰/۰۱ است.
 در واقع یکی از پرسش‌های اصلی رساله، تا حدود زیادی پاسخ داده می‌شود و فرضیه مربوط اثبات می‌گردد که ان‌شاء الله به آنها خواهیم پرداخت.
 پنجمین همبستگی مورد ارزیابی، رابطه سبک عشق‌ایثارگرانه با NEO می‌باشد (بارزترین ویژگی این عشق ایثارگرانه بودن آن است).

از جدول (۳) متوجه می‌شویم که بین روان‌رنجوری و عشق ایثارگرانه رابطه ۰/۲۱۵ برقرار است.

و در سطح آسیب‌شناسانه جدول ۴

رابطه همبستگی بینمانیا و عشق ایثارگرانه ۰/۲۳۶ در سطح ۰/۰۱ می‌باشد.

رابطه همبستگی بیناسکیزوفرنیا و عشق ایثارگرانه ۰/۱۹۶ در سطح ۰/۰۵ است.

رابطه همبستگی بینسایکاستنی و عشق ایثارگرانه ۰/۱۹۶ در سطح ۰/۰۵ است.

بحث و نتیجه‌گیری

چنان‌که بیان شد، اولین پرسش این بود که آیا اساساً بین عشق و شخصیت رابطه وجود دارد؟ تحقیق حاضر بیانگر همبستگی مثبت بین نمره کلی شخصیت (NEO) و نمره کلی عشق (LAS) است.

این تحقیق با تحقیقات بسیاری همخوانی دارد، ده‌ها تحقیق دقیقاً در حوزه‌های شبیه این رساله انجام شده است که از پایه‌های شخصیتی عشق نشان دارد. «قصه‌های عشق» استرنبرگ که حاصل سال‌ها تحقیق اوست، بی‌ارتباط با یافته این رساله نیست؛ چراکه در آنجا نیز قصه‌هایی که افراد انتخاب می‌کردند بسیار شبیه هم بود. هیچگاه قصه‌های یک فرد با گشودگی به تجربه بالا با فردی که گشودگی پایینی دارد هماهنگ نیستو اگر قصه - که منظور همان ساختار شناختی و روان‌بنه‌های افراد است - شبیه به هم نباشد، عشق آنها بسیار زود خواهد گسست و عشق‌هایی برای مدتی پایدار می‌مانند که قصه‌های عشق آنها شبیه به یکدیگر باشد.

تحقیقات بین رابطه دل‌بستگی و عشق نیز می‌تواند برای درک رابطه شخصیت و عشق یاری‌رسان باشد. علت آن نیز ثبات نسبی سبک شخصیت تا بزرگ سالی است که بعضی تحقیقات مثل تحقیق‌هازان و شیور (۱۹۸۷) ثبات نسبی آن را تا بزرگسالی به اثبات رسانده‌اند. شیور وهازان معتقدند که عشق رمانتیک را باید شکلی از دل‌بستگی در نظر گرفت. الگوی دل‌بستگی‌های اولیه کودکان، دل‌بستگی‌های دوران بزرگسالی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. برای مثال کودکان در صورتی که عاطفی^{۱۶} و مستقل^{۱۷} باقی بمانند، به احتمال زیاد به مادران خود دل‌بستگی ایمن پیدا می‌کنند. این کودکان به بزرگسالانی تبدیل می‌شوند که با احساس صمیمیت آرامش می‌یابند و می‌توانند به کسانی که به آنها علاقه دارند، اعتماد و تکیه کنند.^{۱۸}

البته این مسئله به شکل‌های مختلف در کانون آزمایش قرار گرفته است و هاتفیلد و راپسون (۲۰۰۰) در مقاله‌ای می‌گویند، طرحواره‌های عشق تعیین‌کننده‌های متعددی دارند، اما تا اندازه زیادی، چنان که نظریه پردازان دلبستگی گفته‌اند، با تجارب اولیه کودکی ارتباط دارند؛ از این رو، نسبتاً ثابت‌اند.

تحقیقات مستقل نیز بسیار انجام شد؛ یعنی رابطه مستقیم عشق و شخصیت مورد ارزیابی آنها قرار گرفته است؛ مانند تحقیق آرنولد مارجری. او با استفاده از LAS سبک‌های عشق خود را ارزیابی بین این سبک‌ها و شخصیت رابطه برقرار کرده است.

تحقیقات در این زمینه بسیار است که ذکر آنها باعث طولانی شدن متن می‌شود. اما نتیجه‌ای که از اثبات این فرضیه می‌گیریم آن است که اگر شخصیت در شکل‌گیری عشق و سبک‌های آن تأثیر دارد، تمام متغیرهایی که بر شخصیت اثر می‌گذارند نیز حائز اهمیت‌اند؛ لذا بخشی از آنها ژنتیکی و ارثی است و بخش دیگر تأثیر مستقیم یا غیر مستقیم محیط می‌باشد. به همین دلیل برای آموزش مهارت‌های ارتباطی، به خصوص مهارت مقابله با عشق و درمان آن، باید به مؤلفه‌های شخصیتی توجه کرد.

رابطه سبک عشق پرشور^{۱۹} با شخصیت

این اولین فرضیه از فرضیه‌های ششگانه است که به سبک‌های عشق می‌پردازد و در رابطه سبک عشق پرشور با NEO. (بارزترین ویژگی این سبک از عشق، جذابیت بدنی و عاطفی شدید می‌باشد). در اینجا فقط بین وجدان‌گرایی^{۲۰} و سبک عشق پرشور رابطه معنا دار وجود دارد.

اگر به مؤلفه‌های وجدان‌گرایی با دقت نظر کنیم، صفاتی مانند منظم، قابل اعتماد، سخت‌کوش، خود تنظیم، وقت‌شناس، دقیق، تمیز، برانگیخته و پراستقامت^{۲۱} را در ذیل این عامل خواهیم دید. از سویی دیگر افراد با این سبک عشق از روابط خود بسیار رضایت دارند و فرایند عاطفی آنها مثبت و پر حرارت است.

از اینکه همبستگی این سبک از عشق با وجدان‌گرایی بالا است نشان گر آن است که افراد با عشق پرشور استعداد مسئولیت‌پذیری بالایی دارند که در ادبیات استرنبرگ با مفهوم تعهد از آن یاد شده بود لذا برای ازدواج مخصوصاً در فرهنگ ایرانی بسیار مناسب‌اند. البته این همبستگی موجود، بیان علیت نمی‌کند به همین دلیل در صورت نیاز باید به صورت خاص بررسی شود.

رابطه سبک عشق نمایشی با شخصیت

در پاسخ به یکی از فرضیات رابطه سبک عشق نمایشی با توافق‌گرایی است^{۲۲} که یکی از عامل‌های بزرگ شخصیت می‌باشد (بارزترین ویژگی این سبک از عشق، نمایش عشق است). در این بخش بین آن دو رابطه همبستگی منفی وجود دارد؛ یعنی این فرد در صفاتی مانند خوش‌قلب بودن، خوش‌خلق بودن، قابل اعتماد بودن، دارای حس همکاری، با گذشت بودن، خوش‌باور و مصمم بودن^{۲۳} ضعیف‌اند. چراکه به خود اجازه می‌دهد فرد دیگر را فریب دهد و صادقانه با او برخورد نکند و در نهایت این فرد در رابطه با پارتنر (شریک) خود به نیازهای جنسی خود فکر می‌کند و دائم در تلاش است که با افراد جدیدی رابطه برقرار کند و همیشه این رابطه از نگاه پارتنرهای جایگزین مخفی می‌ماند.^{۲۴}

رابطه سبک عشق دوستانه با شخصیت

یکی دیگر از رابطه‌های مورد ارزیابی، رابطه سبک عشق دوستانه با NEO است. (بارزترین ویژگی این سبک از عشق، دوستانه بودن آن می‌باشد).

نکته در خور توجه آن است که سبک عشق دوستانه در سه ویژگی با تست شخصیت همبستگی دارد. نخستین مورد آن رابطه معنادار منفی بین این سبک از عشق با روان‌رنجور است. و مورد دوم، همبستگی مثبت بین برون‌گرایی و سبک عشق دوستانه. آخرین رابطه بین سبک عشق دوستی و شخصیت، همبستگی مثبت سبک عشق دوستانه با وجدان‌گرایی (مسئولیت‌پذیری) است.

اگر این سه یافته را کنار هم بگذاریم نتایج بهتری می‌گیریم. افرادی که سبک عشق دوستانه دارند چند خصلت شخصیتی دارند که عبارت است از ثبات هیجانی، برون‌گرایی، و مسئولیت‌پذیری. وقتی می‌گوییم فرد ثبات هیجانی دارد و روان‌رنجور نیست یعنی صفاتی مثل نگران، عصبی، هیجانی، نامطمئن، بی‌کفایت و ترسو بودن^{۲۵} در او کمتر است. این صفات با بهداشت روانی در تعارض است و لذا از همین یافته متوجه می‌شویم افرادی که قادرند روابط دوستانه داشته باشند، از بهداشت روان بالایی برخوردار هستند.

از همبستگی بین سبک عشق دوستانه و عامل شخصیتی وجدان‌گرایی متوجه می‌شویم که این افراد معمولاً افرادی با احساس مسئولیت بالا مخصوصاً در قبال دوستان خود هستند. این خصلت در کنار برون‌گرایی و پایین بودن گشودگی به تجربه می‌تواند در

استمرار روابط دوستانه یاری‌بخش باشد، به ویژه اگر سبک عشق فرد مقابل نیز از همین سنخ باشد.

وقتی گشودگی به تجربه پایین باشد به این معناست که فرد خیلی علاقه‌ای به تجارب جدید ندارد و لذا در مسائل دوست‌یابی تنوع‌طلبی بالایی ندارد. این افراد چون برون‌گرا هستند با افراد زیادی رابطه دارند و معمولاً روابط آنها خیلی عمیق نمی‌شود؛ از این رو، اگر شرایط عمومی دوستیابی فراهم آید، دوستی عمیق شکل خواهد گرفت.

رابطه سبک عشق منطقی با شخصیت

نخستین نکته در خور توجه، همبستگی مثبت بین سبک عشق منطقی و دو عامل شخصیتی توافق‌گرایی و وجدان‌گرایی می‌باشد. (بارزترین ویژگی این سبک از عشق ارزیابی منطقی در آن است.) در فرهنگ ما و بسیاری از فرهنگ‌های دنیا این سبک از عواطف در نوعی از خواستگاری‌های سنتی وجود دارد که فرد مشخصات و شرایطی را برای شریک زندگی خود مشخص و بر اساس این مشخصات فرد مورد نظر را انتخاب می‌کند. چنین افرادی بر اساس این تحقیق از توافق بالا و همچنین وجدان‌گرایی و حس مسئولیت‌پذیری بالایی برخوردارند. در واقع این سبک از عشق، نوعی انتخاب عاقلانه است.

رابطه سبک عشق وابسته و سواسی با شخصیت

مهم‌ترین همبستگی مورد ارزیابی، رابطه سبک عشق وابسته و سواسی با NEO می‌باشد. (این سبک از عشق را عشق رمانتیک نیز می‌گویند که از ویژگی‌های آن انحصارطلبی، و سواس، اضطراب، و رفتارهای پرشور است).

الف. همبستگی مثبت با روان‌رنجوری

افراد با سبک عشق وابسته و سواسی با صفات روان‌رنجورانه یعنی صفاتی مثل نگران، عصبی، هیجانی، نامطمئن، بی‌کفایت و ترس‌بودن همبستگی مثبت دارند.^{۲۶} این تحقیق شبیه تحقیقی است که کناسا در ژاپن انجام داده است. افراد عاشق (عشق وابسته و سواسی) به شدت با صفات اضطراب،^{۲۷} حسادت^{۲۸} و دشمنی^{۲۹} همبستگی نشان می‌دهند. او از لی (۱۹۸۸) نقل می‌کند که عاشقان وابسته و سواسی احساس نیاز شدیدی به عاشق شدن و نشان دادن حسادت شدید نسبت به معشوق دارند.^{۳۰}

در تحقیق آرنولد نیز شواهدی برای تأیید روان‌رنجوری مشاهده می‌شود. مثلاً همبستگی مثبت عشق وابسته و سواسی (mania) با تحقیر^{۳۱}، افسردگی مه‌اد^{۳۲}، اجتنابی^{۳۳} و اضطراب نشان داده است.^{۳۴}

ب. همبستگی منفی با توافق‌گرایی

پذیرش این همبستگی منفی در ابتدای امر کمی سخت است؛ چراکه عاشق وابسته و سواسی در مسیر رسیدن به معشوقش گاهی تا حد بیمار شدن و خودکشی پیش می‌رود چگونه ویژگی توافق‌گرایی‌اش پایین است. علت این امر آن است که با توجه به همبستگی مثبت اینسبک از عشق با صفات روان‌رنجورانه، و بعضی از صفات بیمارگونه، در واقع بی‌تابی او در قبال معشوق جنبه وابستگی دارد که فرد برای فرار از اضطراب درونی به چهره‌ای که گمان می‌کند که می‌تواند موضوع دل‌بستگی او باشد، پناه می‌برد. به هر حال احساس حسادت او، و عدم تحمل دیدن معشوقش با دیگران، و... هم در سطح مشاهدات معمولی قابل مشاهده است و هم برخی محققان مانند کنماسا آن را نشان داده‌اند. معمولاً این افراد پیوسته نگران از دست دادن معشوق خود هستند، در حالی که توافق‌گرایی مشتمل بر صفاتی مانند خوش‌خلق، خوش‌خلق، قابل اعتماد، دارای حس همکاری، با گذشت، خوش‌باور و مصمم بودن می‌باشد که عاشق وابسته و سواسیه ویژه در حالت‌های شدید از آنها دور است. تحقیق آرنولد (۱۹۹۵)، کنماسا (۲۰۰۴)، لی (۱۹۸۸) با یافته‌های بالا همسو هستند.

رابطه سبک عشق ایثارگرانه با شخصیت

آخرین همبستگی مورد ارزیابی، رابطه سبک عشق ایثارگرانه (Agape) با NEO می‌باشد (بارزترین ویژگی این عشق، ایثارگرانه بودن آن است). یافته‌ها نشان می‌دهد بین روان‌رنجوری و عشق ایثارگرانه رابطه همبستگی مثبت معنادار وجود دارد.

احتمالاً این همبستگی از نوعی زیرساخت‌های اضطرابی حکایت دارد؛ یعنی افرادی که به طور کامل خود را وقف کس دیگر می‌کنند گرایش‌های روان‌رنجورانه دارند که این مسئله در تحقیقات متعددی خود را نشان داده است.

تحقیق کنماسا (۲۰۰۴) نیز همبستگی مشابهی را بین سبک عشق ایثارگرانه و دشمنی، حسادت و اضطراب نشان می‌دهد. یافته کنماسا مشابه بخشی دیگر از تحقیق او درباره

سبک عشق وابسته و سواسی است؛ یعنی کنماسا در هر دو سبک عشق ایثارگرانه و وابسته و سواسی این سه همبستگی را یافته است.

در تحقیق دیگری مالانداین و دیویس (۱۹۹۴) بین عزت نفس و سبک عشق ایثارگرانه رابطه معکوس یافته‌اند. یعنی این افراد عزت نفس پایین‌دارند.

آرنولد (۱۹۹۵) نیز بین سبک عشق ایثارگرانه و بعضی از ویژگی‌های منفی اختلال شخصیت مثل وابستگی^{۳۵} و اجبار^{۳۶} و... همبستگی مثبت معناداری را برقرار کرده است. تحقیقات دیگری نیز در این باره هست که این اطلاعات را تأیید می‌نماید.

عاشق ایثارگر حاضر است تمام دارایی خود را فدای معشوق خود نماید، حاضر است تمام یا اکثر اوقات خود را مصروف معشوق خود کند و... افراط و نبودن کنترل از مؤلفه‌های شاخص آن است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پی‌نوشت‌ها

1. Erosee, Ludus, Storge, Pragma, mania, Agape.
2. Subjective well being.
۳.ر.ک: دانیل گل‌من، هوش هیجانی، ترجمه پارسا.
4. Rubin, Z, "Measurement of romantic love", *Journal of personality & Social psychology*, 16, p.265-273
5. Sternberg, R . et al., *The psychology of love*, p۲۵۳.
- ۶.ر.ک: اریک فروم، هنر عشق‌ورزیدن، ترجمه پورسلطانی، چاپهیدهم.
7. Lee,J.A, *Colours of lofe: An exploration of the ways of loving*, p.250-263.
8. Hendrick,S & Hendrick,C, "A Theory and Method of love",*Journal of personality and social Psychology*, V50, p.2.
9. Aron, A,Love, *Enyclopedia of psychology*, p:472.
10. Conscientiousness.
۱۱. میرتقی گروسی فرشتی، هنجاریابی شخصیتی NEO و بررسی تحلیلی ویژگی‌ها و ساختار عاملی آن بین دانشجویان دانشگاه‌های ایران، ص ۷۶.
12. Multipasic Personality Inventory Minnessota.
۱۳ گراهام، ۱۳۸۵
۱۴. ازخوش، کاربرد آزمون‌های روانی و تشخیص بالینی، ص ۱۲۳.
15. Hendrick,S & Hendrick,C. love, *Handbookof Positive Psychology*,p.472.
16. Affectionate.
17. Independent.
18. C.f: Hazan,C & Shaver,P.R., "A biased overview of the study of love",*Journal of Social and Relationship*, vol. 5.
19. Erosee.
20. Responsibility.
۲۱. پروین، شخصیت (نظریه و پژوهش)، ص ۲۸۱.
22. Agreeableness.
۲۳. پروین، همان، ص ۲۱۸.
24. Hendrick,S & Hendrick, C, *Ibid*.
۲۵. پروین، همان.
۲۶. همان.
27. Anxiety.
28. Jealousy.
29. Envy.
30. Kanemasa, Yuji,*Social Behavior and Personality*, Love style and romantic Love Experiences In Japan. . Vol 32 (3), P. 265-281.
31. Debasement.
32. Major Depres.
33. Avoidanct.
34. Arnold ,Margery. E. *Love style perception in Relation to personality function*. P:23.
35. Dependent.
36. Compulsive.

منابع

- ازخوش، کاربرد آزمون‌های روانی و تشخیص بالینی، تهران، روان، ۱۳۷۹.
- دادستان، پریخ، روان‌شناسی مرضی تحولی از کودکی تا بزرگسالی، تهران، سمت، ۱۳۸۰.
- راس، آلن، روان‌شناسی شخصیت، ترجمه سیاوش جمالیفر، تهران، بعثت، ۱۳۷۵.
- فروم، اریک، هنر عشق‌ورزیدن، ترجمه پوریسلطانی، چاپ هیجدهم، تهران، مروارید، ۱۳۷۶.
- گروسی فرشی، میر تقی، «هنجار یابی شخصیتی NEO و بررسی تحلیلی ویژگی‌ها و ساختار عاملی آن بین دانشجویان دانشگاه‌های ایران»، پایان‌نامه دکتری دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۷.
- گلمن، دانیل، هوش هیجانی، ترجمه نسرین پارسا، تهران، رشد، ۱۳۸۰.
- لورنس ای. پروین، اولیور پی. جان، شخصیت (نظریه و پژوهش)، ترجمه محمدجعفر جوادی، تهران، آبیژ، ۱۳۸۱.
- Aron, A., Love, *Encyclopedia of psychology*, Oxford: OXFORD, 1998.
- Arnold, Margery. E, *Love style perception in Relation to personality function*, www.eric.ed.gov, 1995.
- Costa, P.T.Jr & McCrae, R.R., *Revised NEO Personality Inventory (NEO - PI - R) & (NEO _ FFI): Professional manual*. Odessa , FI: Psychological Assessment Resource, 1992.
- Hatfield, E., "The effect of selfesteem on romantic linking", *Journal of Experimental Social Psychology*, 1965.
- Hatfield, E., The passionat love scale. *Handbook of sexuality related measures: A Compendium Thousand Oaks*. CA: Saga Publication, 1986.
- Hatfield, E., et al., "Passionat love: How early it began?" *Journal of Psychology and Human sexuality*, 1988.
- Hatfield, E., Rapson, R., *Love and Attachment Processes, Handbook of Emotions*, New York, London: The Guilford press, 2000.
- Hazan, C & Shaver, P.R., A biased overview of the study of love, *Journal of Social and Relationship*, vol. 5, 1988.
- Hazan, C & Shaver, P., "Romantic Love Conceptualize as an Attachment Process", *Journal of personality and Social psychology*, 1987.
- Hendrick, S & Hendrick, C, "A Theory and Method of love" *Journal of personality and social Psychology*, 1986.
- Hendrick, S & Hendrick, C, *Journal of personality and social Psychology?* Does it measure up: Research on Love. 1989.
- Hendrick, S & Hendrick, C, *Romantic love*, Thousand Oaks, CA: Saga, 1992.
- Hendrick, S & Hendrick, C, *Love, Handbook of Positive Psychology*, Oxford: Oxford, 2002.
- Kanemasa, Yuji, *Social Behavior and Personality*, Love style and Romantic Love Experiences in japan, 2004.
- Lee, J.A, *Colours of lofe: An exploration of the ways of loving*, Toronto, New perss, 1973.
- Reik, T. Straus, Farrar: New York. love and lust Of Rubin, Z, Measurment of romantic Love. *Journal of Personality & Social Psychology*, 1970.
- Sternberg, R. J. & Barnes, M. L (Eds). *The psychology of love*, New Haven, CT: Yale University Press, 1988.
- Waller, N.G & shaver, P.R, *The importante of nongenetic influences on romantic love style*, Psychological science, 1994.